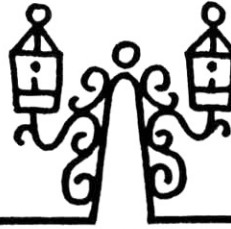

Oulu-lehti 2.10.1975
Kuva taiteilija Juho Mäkelän maalauksesta

Panu

”Euroopan vähäpuheisin akvarellisti”

Oulussa on nyt esillä suurempi Juho Mäkelän töiden näyttely kuin koskaan aikaisemmin, oma syy, jos jättää katsomatta. (— 12. 10)

Otsikko-sitaatti on Eino Krohnin Gösta Stenman-teoksesta, ja sitä käytti myös professori Sepo Valjus, Oulun kuvaamataidetoimikunnan puheenjohtaja, avatessaan »Nummisuutareiden» juhlapäivien välissä Juho Mäkelän, jo 1943 joukosta poistuneen taiteilijamestarin, 90-vuotismuistonäyttelyyn. Sitaatin sisältäminen Krohnin »Stenmaniin» selittyy siitä, että Mäkelä ja Stenman olivat molemmat oululaisia, Stenman kaiken lisäksi avojuokainen, mutta kun hän jo varhain helsinkiläistyi, pysyi hän tavallaan ystävänsä Mäkelän välityksellä Oulun atmosfäärin tuntumassa. »Oulun maisema, sellaisena kuin se jo ku Franzén tai Kallio tai Koskenniemi tai Koivukari tai Iyrrillinen prosaisti Hälli — kirjallisuudesta vertailukohtia etsiäkseni — ovat kokeneet, on samalla tavalla Iyrrillisenä silmiemme edessä Juho Mäkelän akvarellissa, noissa kadehdittavan herkissä silmänräpäyskuivissa,

joissa kuitenkin samalla on ikuisuuden tuntu. Monille Kallion lukijoista ovat tutuimpia Mäkelän kuvat Kiviniemestä ja Oritkarista tai muualta Oulun rannoilta». (Lainasinpahan omaa tekstiäni Kalttiosta 6/71), kun siinä jo on se, mikä myös nyt oli mielessä.)

Mäkelän töiden katseminen tekee sekä iloiseksi että surumieliseksi. Kuvien aitous ilahduttaa, mutta Mäkelän kuvat ovat hieman haikeita. Henkilökohtaisesti haikailee aina hieman sitäkin, kun ei ole ymmärtänyt aikanaan hankkia itselleen yhtään Mäkelän vesiväriä. Pitää mennä esimerkiksi Suomalaiseen Klubiin katselemaan, mieluummin muiden huomauttamatta, jotta ei tunnelma rikkoudu, oululaisista oululaisinta talvi-illan kuvaa, valkoseinisiä puutaloja ja vanha puhelinkoppi katulyhdyn valossa jossain vanhassa Heinäpäässä... Tämän me kuopuksen kanssa kumpikin olisimme sieltä näyttelystä halunneet, mutta jo seuraavana päivänä ilmeni, että sen olisi myös rehtori ensimmäisenä vienyt...

»Euroopan vähäpuheisin ak-

varellisti.» Tämä on myös henkilökohtainen kokemukseni vuosikymmenien takaa, jolloin istuttiin Lyseon seitsemännellä, jolloin itse Juho Mäkelä oli piirustuksenopettajamme, kuten vakanssi silloin määriteltiin. Omasta ikäluokastani en muista yhtään kuvantekijää sen jälkeen kun mainio piirtäjä ja karikatyyristi, luokkatoverini Heikki Nilsson jäi taistelukentille, mutta ei se ainakaan Mäkelän vika ole. Hän viipyi Lyseossa vain vuoden. Ensimmäisillä luokilla siellä istui siihen aikaan nykyinen Teuvo-Pentti Pakkala, mahtaisiko muistaa.

Yksityisihmisenä jouduin Juho Mäkelän seuraan vain kerran, ja tapahtui se silloin kun hän oli saanut valmiiksi Oulun keskuskansakoulun rakennuksen tilaustyönä maalaamansa freskon Koivu ja tähti, josta professori Valjus taisi sanoa, että se oli (1934—35) ensimmäinen Oulussa julkisiin tiloihin tilattu taide-teos. Aiheen Topeliuksen kertomuksen tilaajat (kansakoulujen tarkastajana silloin maisteri Aarno Saarensivu) olivat antaneet, Mäkelä toteutti sen hienosti, kuten jokainen tänäkin päivänä voi käydä toteamassa. Lehdet oli kutsuttu katsomaan ja kirjoittamaan. Kalevasta tuli itse Marttinus eli Martti Putaala (Eskon puumerkki), oululaisten suosikkipakinoitsija, Kaiusta tulikin minä, vallan vihreä. (Ellei nyt sitten olisi ollut vielä itse Arvi Turkka Pohjolan Työstä!) »Vernissaus» jatkui kahvikupin ääressä kodikkaassa Niemelän kahvilassa, jonka veroista tunnelmansa puolesta ei koskaan

myöhemmin ole Ouluun syntynyt. Ei Mäkelä paljoa puhunut, mutta sen muistan, että ei hän puhumattakaan istunut. Työ oli ollut vaativa mutta tehtävä miellyttävä. Kauniisti me siitä kirjoitimme, aivan varmasti, minkä voisi vanhoista vuosikertoista katsoa, jos olisi aikaa.

Juho Mäkelän muistonäyttelyyn, josta muistoksi on saatavissa hieno brosyryri, on järjestänyt työryhmä Mirjam Kinos — Taino Ohenoja — Jorma Westerlund, ja ansaitti tämä ryhmä hyvin sen kiitoksen, jonka herra puheenjohtaja avaussanoissaan sille osoitti. Signe Mäkelän kasvoista näki, että tämä kokemus, juhlanäyttely, lämmitti mieltä, kirjoitti muistoja... Vain kerran, Merikoskikerhon järjestämien Oulun I taidepäivien suunnitelmassa 1953, on Mäkelän töitä hänen kuolemansa jälkeen ollut näytteillä.

Maisema, jonka keskellä tätä kirjoitan, on niin »taiteellinen» kuin vain toivoa voi: meri huokaillee ikkunan alla, toistuvaa kohinaa, kun laineet särkyvät rantatörmään — syksyinen vesi on korkealla, mutta syksystä huolimatta helottaa aurinko siniseltä taivaalta kirkastaen vastapäisen Ulko-Varjajan ruskotavan rannan ja kimallellen koirujen tuhansissa kultarahoissa, punertavissa pihlajissa ja tummanvihreiden kuusenoksien välillä pilkottavassa saunaseinässä. Illalla, auringon laskiessa, tämän ihanauden yllä oli ollut aidon »mäkelämäinen» pehmentävä savuninertävä silaus...